

si Judas non cognovisset Christum antequam ipse interrogaret: *Quem queritis?* supervacaneum postea fuisset illius signum, quia jam Christus se satis prodiderat.

2. *Obiectio.* — *Osculi signum Judæis a Juda cur datum.* — *Responsio.* — *Ingratitudo Judæ erga Christum quanta.* — Dices: quid necesse fuit Judam præbere hoc signum, cum Christus esset omnibus probe cognitus, præsertim Pharisæis, eorumque ministris? Multi censent id factum esse propter Jacobum fratrem Domini, qui erat Christo simillimus. Sed facilius dici potest, Judam fuisse valde sollicitum, ne errore aliquo Christus e manibus militum elaberetur, ut illa ejus verba satis declarant: *Tenete eum, et ducite caute.* Ferebatur enim semper eadem pecuniæ cupiditate, quia nondum illam acceperat; sed promissa tantum illi erat, ut plane ex Evangelio constat. Hæc ergo de causa, sollicitus fuit in eo signo præstando, et quia nox erat, et ideo facile in persona errari poterat, et præterea quia cohors militum Romanorum, quæ ad Christum capiendum veniebat, facile poterat eum de facie non agnoscere. Hæc ergo fuit prima injuria quam in hoc mysterio Christus passus est, quæ sane fuit maxima; in qua ferenda Christus summam patientiam et charitatem ostendit; Judas autem summam ingratitude ac mentis cæcitatem, adeo ut visum Hieronymo sit eum non credidisse signa et miracula Christi fuisse vera, sed magicis artibus facta, alioqui non existimasset posse a se Christum decipi; Cyrillus autem supra dicit eum, passione obcæcatum, non considerasse ea quæ faciebat. Plura de hoc Judæ facinore legantur apud Chrysost., hom. de Proditione Judæ; et Leonem Magnum, serm. de Passione.

3. *Ab omnibus in comprehensione Christus deseritur.* — Secundo, passus est Christus desertionem ab amicis et discipulis, omnes enim relicto eo fugerunt, quod non sine speciali Christi providentia factum esse satis significatum est illis verbis, quæ Joannes refert dixisse Christum: *Si ergo me queritis, sinite hos abire,* ut ibidem August. notavit, tract. 112: *Ostendit,* inquit, *quam curam salutis eorum omni tempore habuerit.* Quod magis explicans Rupertus, l. 13 in Joann., ait prænovisse Christum non fuisse tunc Apostolos satis firmos in fide, neque dispositos ad patientiam, et ideo non permisisse eos comprehendere, quia facile eum essent negaturi; et ita recte exponit illud verbum, quod subdit Joan-

nes: *Ut adimpleretur quod dixit: Quos dedisti mihi, non perdidisti ex eis quemquam,* quia etiam tunc servavit eos corporaliter, ne spiritualiter perirent. Addunt vero Augustinus, et Chrys., hom. 82, ex hac Christi providentia et efficacia verbi ejus factum esse, ut Judæi neminem Apostolorum comprehenderint; neque etiam Petrum, qui ausus fuerat servum principis sacerdotum vulnerare, quod non immerito inter miracula a Christo tunc facta computari potest.

4. *In nullum Apostolorum ministri Judæorum in horto manus injecerunt.* — Ex quo ulterius colligit Cajetan., adolescentem illum (quem Marcus refert comprehensum esse a militibus, et nudum relicta sindone ex manibus eorum effugisse) non fuisse aliquem ex Apostolis; quanquam Epiph., hæc. 68, dicit fuisse Jacobum, fratrem Domini; et Hieron., Psalm. 37. Et quamvis Beda, super Marcum, probabile censeat illum fuisse Joannem Evangelistam, quæ fuit etiam sententia Ambr., super Psalm. 36; et Gregor., lib. 6 Reg., c. 2; et 14 Moral., c. 23. Sed Cajetani sententia verisimilior videtur, quam latius ipse confirmat in jentaculo 6, q. 4; et fuit etiam sententia Theodreti et Eulhym. in Mar. Quia cum verbum Christi fuerit efficax, non potuerunt Judæorum ministri in aliquem Apostolorum manus injicere. Adde nullum fuisse fundamentum ad affirmandum illum fuisse Jacobum vel Joannem, præsertim cum neuter eorum adolescens tunc fuerit, vel potius adolescentulus (ut Græca habent). Nam Jacobus sexagesimum ætatis annum exegerat, Joannes vero trigesimum attigerat, si tempora et ætates, in quibus mortui sunt, consulantur. Adde incredibile esse aliquem ex Apostolis tunc fuisse nudum, et sola sindone coopertum, quare verisimile est (quod Cajetanus dicit) illum fuisse aliquem ex servis qui in ea villa degebant. Sed de his satis.

5. *Dubium.* — *Responsio.* — *Fuga Apostolorum Christum deserentium peccatumne fuerit.* — Inquiri vero hic posset an Apostoli peccaverint fugiendo, et deserendo Christum. Respondeo breviter, si actum illum externum secundum se, et secundum occurrentes circumstantias per se consideremus, non videri actum de se malum, quia neque ipsi poterant defendere Christum, nec debebant (ut statim dicam); sese autem obicere morti aut comprehensioni non erat eis specialiter præceptum. Quia non erant ipsi pro hominibus morituri; nec Christo erat eorum mors tunc

necessaria; neque etiam ad confitendam, vel non negandam fidem, erat necessarium non fugere. Quia fuga de se non est contra fidei confessionem; ordinatur enim ad vitam custodiendam, non ad explicandam mentem; ergo non habebat ille actus unde esset de se malus, maxime cum discipuli audiissent Christum dicentem: *Sinite hos abire.* Dico autem per se, quia per accidens, aut ratione scandalali, aut ob conscientiam erroneam, aut si fortasse fuga illa ex aliqua dubitatione in fide, seu fiducia in Christum orta est, potuit in illo actu intervenire peccatum.

6. *Comprehensio Christi qualis.* — Tertio, passus est Christus comprehensionem violentam magno cum strepitu armatorum hominum, a quibus non solum est comprehensus, sed etiam ligatus tanquam insignis quidam latro et malefactor, ut ipsemet dixit. De quo mysterio legi potest Cyril. Hieros., cat. 13; et Alexand., l. 11 in Joann., c. 32 et 33; et tunc impletum est illud Psalm. 21: *Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me;* et illud: *Circumdederunt me canes multi, concilium malignantium obsedit me;* et illud Isai. 53: *Sicut ovis ad occisionem ducetur;* et illud Thren. 4: *Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est,* ut ibi Hieron. exponit.

7. *Efficacia verbi Christi quanta.* — *Dubium.* — *Responsio.* — Quoad secundam partem superius propositam, duo miracula breviter consideranda sunt, quæ tunc Christus est operatus. Quia, licet non directe pertineant ad passionem ejus, pertinent tamen ad ostendendam innocentiam ejus, et voluntatem qua patiebatur; quæ duo in toto hoc negotio præ oculis semper habenda sunt. Ideo enim Christus, etiam eo tempore quo infirmior et imbecillior videbatur, miracula operari non destitit, ne existimaretur a majestate et potestate sua excidisse, aut invitus et coactus pati. Primum ergo miraculum fuit prostrare unico verbo, *Ego sum,* tantam hominum multitudinem, quod factum est efficacia verbi et potentia Christi. Nam, sicut verbo suo omnia creavit, et panem in corpus suum convertit, vel sicut Psalm. 24 dicitur: *Vox Domini confringentis cedros,* ita facile fuit eodem verbo homines prosternere. Et non caret mysterio (ut Rupertus indicavit) verbum illud: *Ego sum,* quod est divinitatis proprium, a qua virtus et efficacia illius verbi manavit. De quo eleganter Leo Papa, serm. 1 de Pass.: *Hoc verbum illam manum ita ex ferocissimis congregatam, quasi quodam fulmineo ictu pros-*

travit atque percussit, ut omnes illi atroces, minaces, atque terribiles retro acti corruerent; et ser. 15, dicit hoc fuisse divinæ potestatis indicium: *Quæ impiorum conatus, non armis contrariis, neque ullius creaturæ potentis auxilio, sed sola Dei virtute prosterneret;* et ibidem: *Una Domini voce ita percussa est illa multitudo, ut omnes simul amisso membrorum officio retrorsum acti, elisque corruerint.* Quo significat non solum impetu quodam dejectos esse in terram, sed etiam privatos esse virtute sentiente et movente, ita ut sustinere se ac regere non valerent, sicut paralyticis solet accidere. Quæri autem solet cur potius factum est ut retrorsum caderent, quam in faciem, vel alio modo. Cujus rei variæ rationes mysticæ videri possunt in Cyril., l. 11 in Joann., c. 33; et Greg., hom. 9 in Ezech. Propria et litteralis ratio esse videtur, quia major potentia, et efficacia verbi Christi re-luxit in eo dejectionis modo.

8. Secundum miraculum fuit, quod Christus restituit auriculam Malcho, quam ei Petrus absciderat. Hoc enim post præcedens factum fuisse constat ex Joan. 18, et late explicat August., lib. 3 de Consen. Evang., c. 5. De hoc autem miraculo præter supra dicta nihil aliud notandum occurrit, quam quod propria et speciali ratione videtur Christus hoc miraculum fecisse, non solum ad exemplum mansuetudinis et patientiæ, sed etiam ne Judæi arriperent occasionem accusandi illum, quod se violenter defendere voluisset, et publicum Reipublicæ ministrum, per se aut per discipulos vulnerasset.

9. *Dubium.* — Hic vero occasio oritur inquirendi an peccaverit Petrus in eo facto. Et ratio dubitandi esse potest, quia Petrus ex amore Christi motus est ad eum defendendum, ut Chrysost. notat, hom. 85 in Mat.; et Hieron., Mat. 26; et August., lib. de Agone Christiano, c. 27: *Petrus (inquit) non superbia, sed quæmvis carnali, tamen amore Domini hoc fecit;* idque per se satis credibile est; et alioquin factum ipsum ex objecto non erat malum, quia licitum est defendere innocentem, Ecclesiastici 4, et Proverb. 24. Unde Cyrillus, lib. 11 in Joann., c. 35: *Petrus (inquit) gladium habuit, quia secundum legem gladio se defendere licebat. Unde intentio Petri, qui gladium adversus hostes accepit, a mandato legali non fuit aliena;* et infra significat Christum non reprehendisse factum Petri ut malum, sed ut minus perfectum: *Christus (inquit) motum hujusmodi, quæmvis secundum le-*

gem fuerit, repressit, quasi longe a perfecta virtute constitutum. Quin potius Ambrosius, Luc. 22, factum Petri comparat cum facto Phinees: *Petrus* (inquit) *eruditus in lege, promptus affectu, qui sciret Phinees reputatum ad justitiam, quod sacrilegos peremisset, percussit principis seruum*. Et confirmatur, nam Christus paulo antea dixerat discipulis: *Qui non habet, vendat tunicam suam, et emat gladium*; ergo potuit Petrus intelligere voluntatem Christi fuisse ut gladios haberent ad sui defensionem; ergo existimavit actum illum esse juxta Christi voluntatem. Unde Augustinus, in Quæst. Novi et Vet. Testam., quæst. 104, indicat Petrum non injuste percussisse. *Quia, sicut significatur in Luca, ipso Domino permittente percussit*; et infra addit, *Christum non dixisse Petro: Qui accipit gladium, gladio peribit*, propter id quod fecerat, *sed ne iterum percuteret; permissum enim ei erat ut dolorem faceret, non ut occideret*. In contrarium vero est, quia Christus videtur reprehendisse factum illud ut malum, poenaeque dignum, sic enim ait: *Converte gladium tuum in vaginam, omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt*. Quæ verba jus indicant, non factum. Neque enim omnes, qui gladio adversus alios utuntur, re ipsa gladio pereunt, digni tamen sunt ut gladio perimantur. Quod de iis necesse est intelligi qui injuste gladio utuntur, et ideo non sine mysterio dixit Christus: *Omnes, qui gladium acceperint*, propria, scilicet, auctoritate, vel arbitratu suo, ut notavit August., 22 contra Faustum, c. 70; significat ergo Petrum, hoc modo usum esse gladio. Item hujus rei rationes varias subdit Christus, dicens: *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? Quomodo ergo implebuntur Scripturæ? Petrus enim satis intellexerat Dei ordinationem esse, ut Christus pateretur, et Christi voluntatem esse ut omnino ita fieret*. Unde alio in loco, cum Petrus Christo prædicenti passionem suam dixisset: *Absit a te, Domine, graviter ab ipso increpatus audiverat: Vade post me, Satana; scandalum es mihi, quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum*; ergo in hoc opere fecit contra Dei ordinationem, et Christi voluntatem sibi cognitam, et (quantum in se est) voluit Scripturarum prædictiones inanes reddere. Deinde addidit Christus: *An putas quia non possum rogare Patrem meum?* etc.; ac si diceret: Tu existimas indigere me defensione tua, in quo multum erras; ergo etiam ex hoc capite reprehensibile

fuit factum Petri. Ex imperfecta enim fide et Christi existimatione ortum est.

40. *Responsio.* — *Quo animo Petrus Malchi auriculam obruncat.* — *Factum Petri culpane caruerit.* — In hac re mihi vera videtur sententia Hieronymi, qui Mat. 26, uno verbo dixit, Petrum hoc fecisse eodem mentis ardore quo cætera. Alludit autem Hieron. ad id quod ipsemet dixerat Mat. 14: *In omnibus locis ardentissimæ fidei invenitur Petrus. Volentem ad passionem pergere prohibet, et licet erret in sensu, non tamen errat in affectu, nolens eum mori, quem Filium Dei fuerat paulo ante confessus*. Itaque, si factum ipsum secundum se consideremus, excusari non potest, propter rationes dictas; et præterea (ut rationi in contrarium factæ respondeamus) quia factum Petri non potuit habere rationem justæ defensionis, non solum quia erat contra Christi voluntatem, sed etiam quia illa non erat defensio, sed temeraria quædam aggressio, et iræ impetus aut vindictæ. Non enim Petrus poterat Christum a tot armatis militibus uno mucrone defendere. Vel igitur Petrus considerabat Christum ut imbecillum hominem indigentem defensione, et sic etiam ipse erat impotens ad defendendum, et ideo non habebat justam rationem inchoandi defensionem; ut si aliquis videret decem homines aggredientes innocentem, si non speraret se posse defendere innocentem, etiamsi speraret posse unum vel alterum ex aggressoribus occidere, non juste faceret, neque actio illa dici posset justa defensio; vel Petrus considerabat Christum ut habentem virtutem plus quam humanam, qua nixus, et in virtute verbi ejus, quod dixerat: *Qui non habet tunicam, emat gladium*, sperabat se posse adversus totam cohortem illum tueri, sicut alibi dixit: *Tota nocte laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete*. Hanc enim fuisse mentem Petri verisimiliter possumus inde conjicere quod statim Christo obtemperavit imperanti: *Converte gladium tuum in vaginam*, ut Chrysostomus supra indicavit. Sed (licet hoc admittamus) non possumus factum Petri secundum se excusare, quia ut tantum facinus aggredere virtute Christi fretus, debuisset illius verbum et præceptum expectare. Et ita recte intelligitur quod Augustinus dixit, lib. 22 contra Faustum, c. 70, Petrum non bene usum fuisse gladio: *Quia Dominus* (inquit) *jusserat ut ferarum discipuli ejus ferrent, sed non jusserat ut ferirent*. Ex quo ulterius duplex alia ordinatio in illo actu invenitur. Altera, quod Pe-

trus se exposuit evidenti periculo mortis sine justa causa, imo propter actionem injustam. Altera, quod Christum ipsum, quem defendere cupiebat, majori periculo exposuit. Dedit enim occasionem Judæis, ut acrius in Christum sævirent, et causandi justam aliquam vel apparentem occasionem accusandi Christum. Et hæc quidem vera sunt, considerando factum secundum se. An vero persona ipsa excusanda sit, non facile dixerim, quia ex nimio fervore et amore potuit non considerare has rationes omnes, involuntaria seu invincibili inconsideratione. Unde Chrysostomus dicit id fecisse Petrum ex pio et ferventi amore; Ambrosius vero indicat, fuisse illum actum quasi ex dono Spiritus Sancti; at vero Augustinus supra id non excusat; sed plane dicit peccasse non minus quam Moysen, quando percussit Ægyptium: *Uterque enim* (inquit) *non detestabili immanitate, sed emendabili animositate justitiæ regulam excessit*. Imo nec Cyril., dict. c. 33, videtur illum omnino excusare. Sed cum hoc ex interiori affectu et dispositione Petri pendeat, non potest a nobis certa ratione definiri; non caret autem magna probabilitate dicere, Petrum tanto fervore et amore motum esse, ut nihil peccaverit, non considerando omnia, quæ in illo negotio considerata erant.

DISPUTATIO XXXV,

In tres sectiones distributa.

DE IIS QUÆ CHRISTUS DOMINUS USQUE AD LATAM MORTIS SENTENTIAM PASSUS EST.

1. *Christus ad Annam cur adductus.* — In iis omnibus quæ Christus passus est ex quo fuit comprehensus usque ad flagellationem, nihi fere est quod disputationem nostram requirat, præter ea quæ Evangelistæ narrant de Petri negatione. Quæ licet non videatur ad Christi passionem pertinere, pertinet tamen maxime; quia licet non externum dolorem, injuriam tamen et tristitiam ei intulit maximam. De cæteris ergo omnibus passionibus solum est historia Evangelica breviter adnotanda. Christus enim a militibus comprehensus, primum ductus est ad Annam, de hoc enim nulla potest esse controversia, cum sit expressum in Evangelio. Unde, quod legitur apud Clemen., 1.5 Const. Apost., c. 16, primum ductum esse ad Caipham, deinde ad Annam, ut apocryphum rejiciendum est. Quanquam Turrianus illud interpretari conetur. Deinde ali-

qui existimant in domo Annæ contigisse quæ Joannes narrat de prima negatione Petri, et de alapa Christo inflata propter responsum, quod pontifici reddiderat; et ita intelligit August., lib. 3 de Consens. Evang., c. 6. Quia post eam narrationem subdit Joannes: *Et misit eum Annas ligatum ad Caipham*. Alii vero existimant hæc verba dicta esse a Joanne per recapitulationem, non servato ordine historiæ; aut præteritum illud, *misit*, positum esse pro præterito plus quam perfecto, *miserat*. Juxta quam expositionem non est necesse aliquid horum factum esse in domo Annæ, sed in domo Caiphæ, ut sentit Origen., tract. 35 in Matth.; et Cyril., lib. 12 in Joann., c. 1, qui tamen in lib. 11, c. 38, quædam verba interponit in textu Joannis, quæ non habentur in Vulgata, scilicet, *miserunt autem eum ligatum ad Caipham pontificem*. Et hæc expositio magis accommodata est textui, præsertim juxta ea quæ alii Evangelistæ narrant, ut videbimus sequenti sectione. Itaque in domo Annæ nihil actum legimus; sed solum videtur eo Christus adductus propter conjunctionem Annæ cum Caipha, vel ut illi aliquis honor deferretur, vel certe ut ipse auctoritate sua Christi comprehensionem approbaret atque proveheret, ut omittam rationes alias, quæ in August., Cyril., Beda, Euthy., et aliis expositoribus legi possunt.

2. *Christus in domo Caiphæ quanta sit passus.* — Post hæc ab Anna ductus fuit ad Caipham, in cujus domo multa quidem contigerunt admiranda et consideratione dignissima, quæ tamen nostram explicationem non desiderant, nec nostri sunt instituti, sed solum ad litteram Evangeliorum explicandam pertinent. Observandum ergo est breviter, tota illa nocte Christum Dominum in domo Caiphæ variis injuriis ac doloribus fuisse affectum. Primum enim alapis et colaphis percussus est; deinde velaverunt faciem ejus, ut liberius irriderent, et convitiis incesserent dicentes: *Prophetiza nobis*, etc., quasi irridentes ei, quod sese Prophetam jactaret. Rursus expuebant in faciem ejus, quod erat eximiæ ignominia, ut constat ex Deut. 25, et Num. 12. Præterea credibile est aliis modis eum afflixisse, et ictibus eum cæcidisse, et præsertim barbam ejus expilasse, genasque vulsisse, juxta illud Isai. 50: *Corpus meum dedi percussis, et genas meas vellentibus*. Illud etiam est observandum, Christum Dominum, percussum et injuriis affectum a Judæis, interdum tacuisse; interdum vero, mansuete quidem,